

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

Алла Потапова

**ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ:
КРОСВОРДИ**

Навчальний посібник

Луцьк – 2024

УДК 33(075.3)

П 64

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № від вересня 2024 р.).

Рецензент: **Тищук Інна Володимирівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки

П 64

Потапова А. Г. Основи економіки: кросворди. Навчальний посібник. Луцьк : ІПП Іванюк В. П., 2024. 37 с.

Містить кросворди з освітнього компонента «Основи економіки» для контролю знань та організації самостійної роботи здобувачів освіти.

Рекомендовано здобувачам освіти першого бакалаврського рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), освітньої програми Середня освіта. Географія. Економіка.

УДК 33(075.3)

Потапова А. Г., 2024

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Кросворд «Економіка».....	8
Кросворд «Потреба».....	9
Кросворд «Виробництво».....	10
Кросворд «Модель»	11
Кросворд «Попит».....	12
Кросворд «Ціна».....	13
Кросворд «Гроші».....	13
Кросворд «Ринкова структура».....	14
Кросворд «Доходи у ринковій економіці».....	15
Кросворд «Безробіття».....	16
Кросворд «Циклічність як форма руху національної економіки».....	17
Кросворд «Валовий внутрішній продукт та інші макроекономічні показники»..	18
Кросворд «Інфляція».....	19
Кросворд «Регулювання національної економіки».....	20
Кросворд «Податки та державний бюджет».....	21
Кросворд «Грошова політика уряду».....	22
Кросворд «Основні закономірності розвитку світової економіки».....	23
Глосарій.....	24
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	31

ВСТУП

Загальною метою освітнього компонента «Основи економіки» є формування системи знань про загальні основи функціонування і розвитку економічних систем та моделі поведінки в них господарюючих суб'єктів, оволодіння методикою викладання освітнього компонента в школі.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента є: формування системи знань про економічну поведінку суб'єктів економіки в умовах обмежених виробничих ресурсів і безмежних потреб у суспільстві; набуття ринково-економічного мислення студентів; з'ясування ролі економічних знань у процесі реалізації економічної політики та економічному регулюванні, засвоєнні розуміння тих ринкових перетворень, що відбуваються у національній та світовій економіці; вироблення вміння самостійно здійснювати аналіз економічних процесів; вивчити зміст та структуру шкільної економічної освіти, підручників; забезпечити засвоєння теоретичних засад методики викладання економіки; навчити аналізувати шкільні підручники та інші засоби навчання і доцільність застосування дидактичних інструментів; проектувати зміст навчання, різні види пізнавальної діяльності учнів і способи їх включення у процес навчання; забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі ведення уроку; виробити вміння користуватися методичним апаратом викладання економіки, забезпечити опанування елементами педагогічних технологій та теоретичних знань з економіки.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувачі освіти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях; знання й розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю; здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати

пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі; здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів); здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

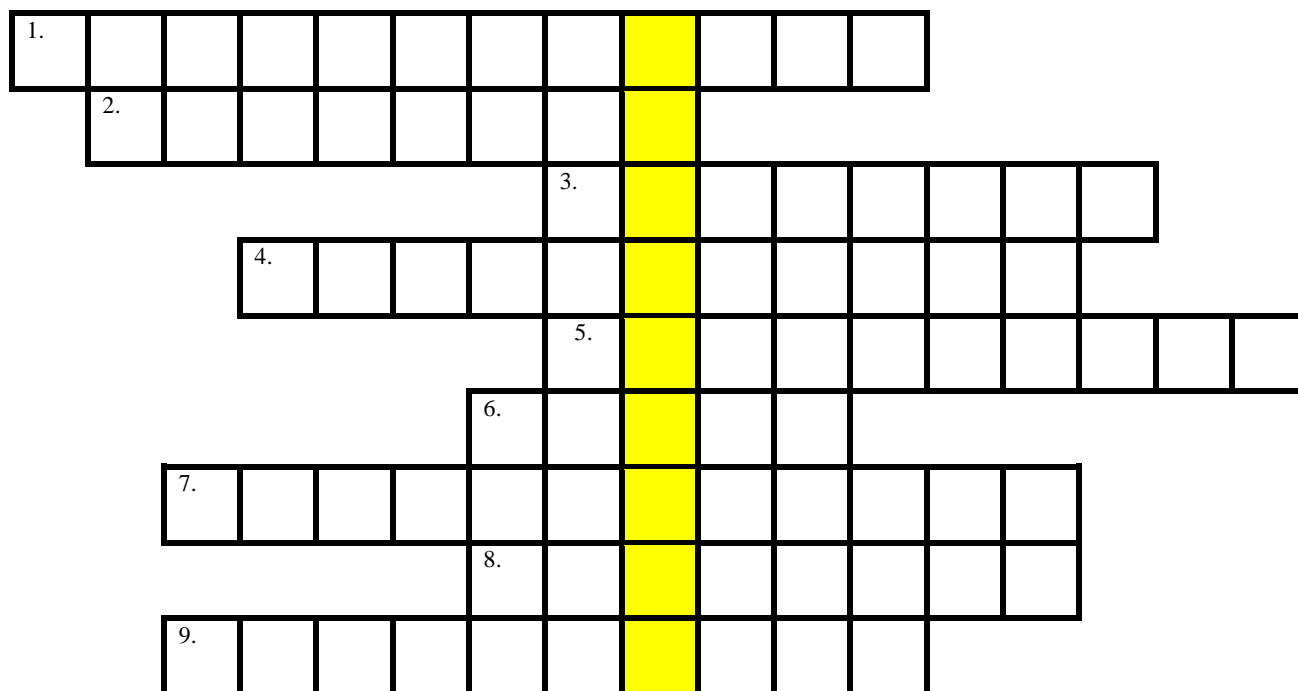
Фахові, предметні компетентності: здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету; здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності; здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів; здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення; здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства; здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на

різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному); здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей; здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону; здатність відтворювати основні теорії та закони економіки, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів системних економічних знань, компетентності підприємливості та фінансової грамотності.

Результатом вивчення освітнього компонента «Основи економіки» є: демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів, визначає ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них; демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності; генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами; застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності; демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності; виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності; аналізує власну педагогічну діяльність та її результати, здійснює об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей; демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності,

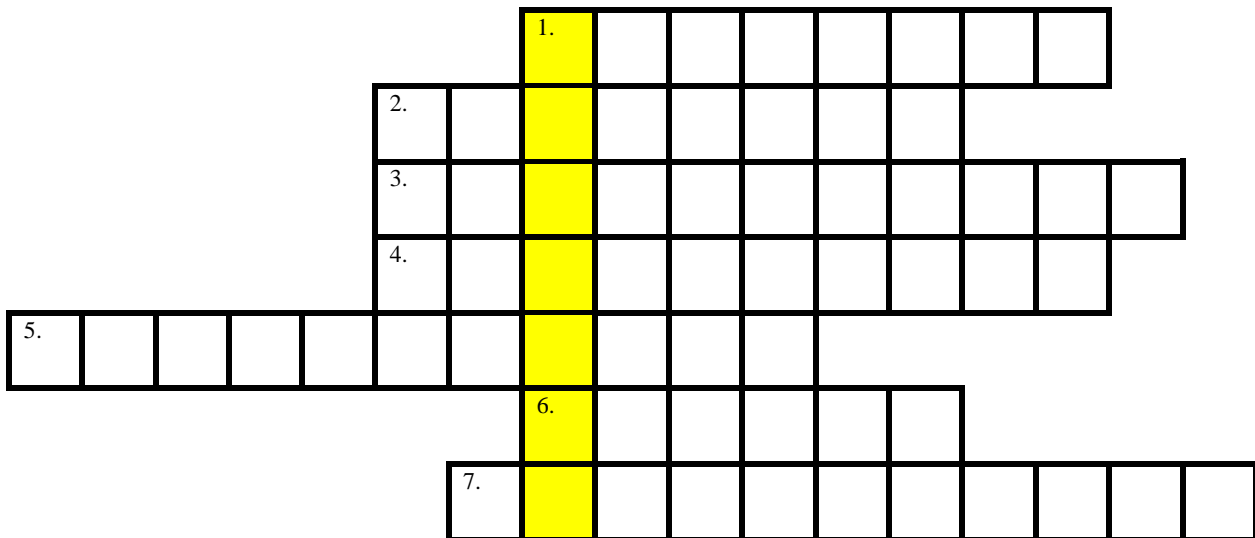
обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні; знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, економіки предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної та економічної науки; застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, економіки, теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні, економічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, економіки; розуміє глобальні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства; знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії, економіки, підприємництва та фінансової грамотності для виконання освітньої програми закладів загальної середньої освіти; добирає міжпредметні зв'язки шкільних курсів географії з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; володіє методикою навчання пропедевтичного інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»; курсів з економіки, «Підприємництва та фінансової грамотності» на рівні базової середньої освіти.

Кросворд «Економіка»

1. Засіб економічної науки, який дозволяє робити висновки, що стосуються певної групи явищ.
2. Суб'єкт господарювання, який безпосередньо здійснює виробництво товару.
3. Формування доходів підприємця чи робітника, службовця чи власника земельної ділянки, банкіра чи держави.
4. Спосіб поєднання виробничих ресурсів – землі, праці, капіталу та їх узгодженого, цілеспрямованого використання.
5. Графік, що ілюструє залежність між двома величинами – це графічне
6. Відносини, завдяки яким речі та послуги рухаються від виробників до споживачів.
7. Засіб економічної науки, який розрізняє процеси та явища за певним критерієм (принципом).
8. Фізична або юридична особа, яка здійснює оплату грошима і є набувачем товару або послуги.
9. Використання продукту в процесі задоволення потреб.

Кросворд «Потреба»

1. Класифікація, створена за критерієм значущості та ієрархії потреб за А. Маслоу.

2. Послуги, які задовольняють наші потреби безпосередньо і спрямовуються на кожного споживача.

3. Потреби, які задовольняються тим, що має матеріальне втілення, уречевлення.

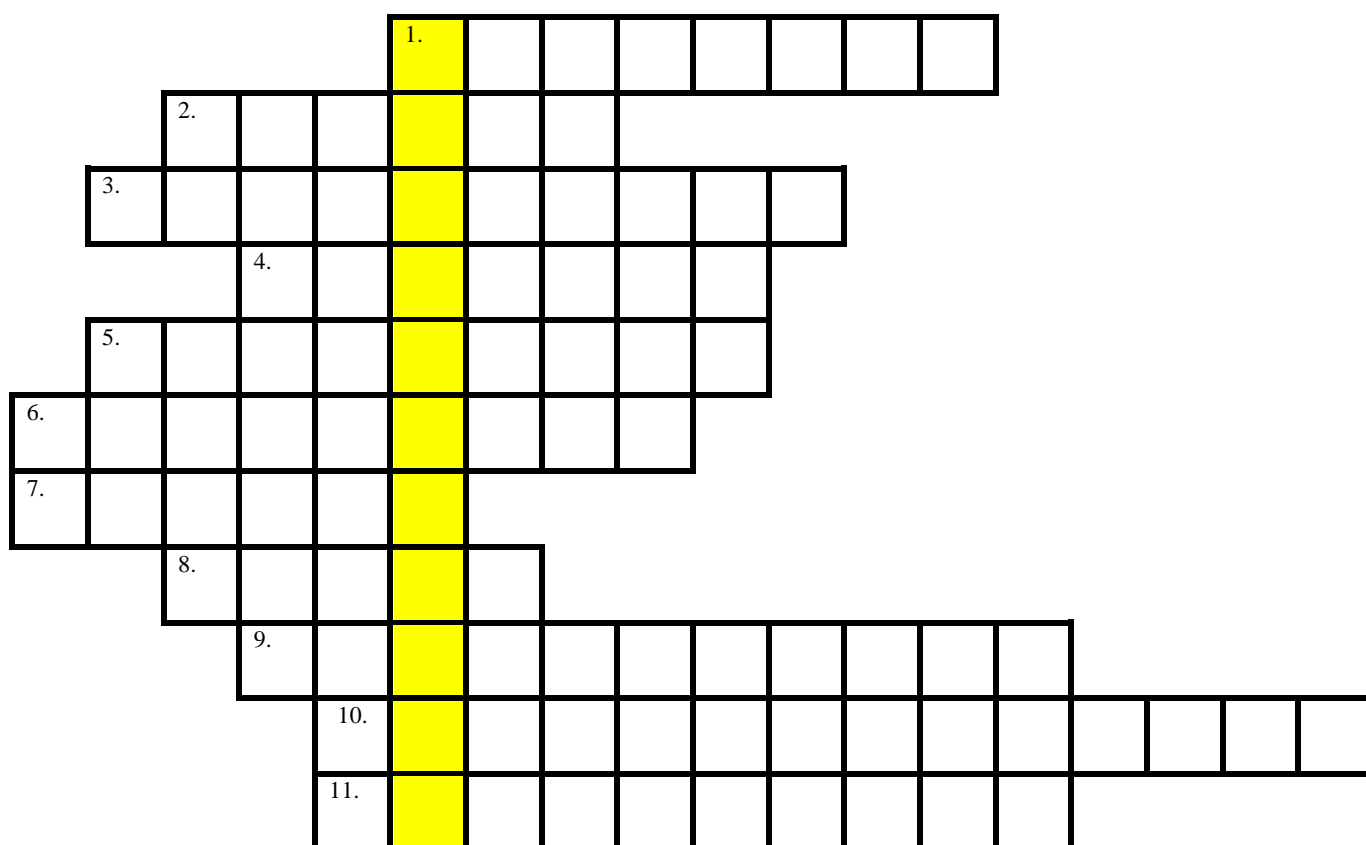
4. Здатність речі або послуги задовольняти певну потребу.

5. За яким способом потреби поділяють на індивідуальні та колективні?

6. За характером виникнення потреба у повітрі, воді, їжі, захисті від різних погодних проявів, що виникають із необхідності підтримання життя людини як біологічної істоти.

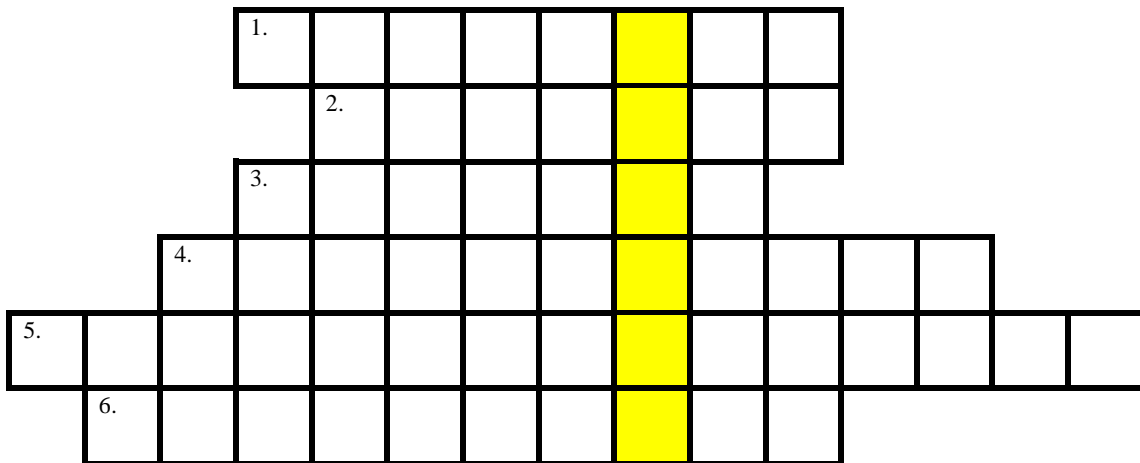
7. Напрямок економічної теорії, прихильники якого вважають економіку системою взаємопов'язаних господарюючих суб'єктів, а всі економічні процеси пояснюють за допомогою використання граничних величин, що характеризують не стільки сутність явищ, скільки їхню кількісну зміну.

Кросворд «Виробництво»

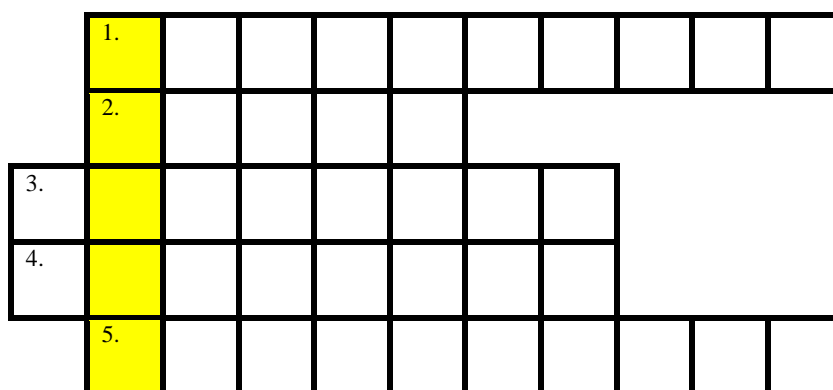
1. Пенсії, стипендії, допомоги по безробіттю тощо – це доходи.
2. Акції, облігації, деривативи тощо – це фінансові ...
3. Результат нагромадження певного обсягу знань, що сприяє розвитку інтелектуального ресурсу.
4. Результат виробництва.
5. Відносини з приводу привласнення ресурсів, організації виробничого процесу, управління.
6. Технологія, заснована на ручній праці.
7. Сукупність засобів та предметів праці становлять ... виробництва.
8. Основний елемент процесу виробництва, що передбачає застосування здібностей і трудових навичок людей, їхніх фізичних і розумових зусиль.
9. Виробництво, що виробляє матеріальні блага та надає послуги.
10. Сучасне виробництво, засноване на автоматизованій праці.
11. Капітал, який передбачає створення можливостей вільного доступу до освіти і культури усім громадянам.

Кросворд «Модель»

1. Спосіб організації економічного життя суспільства називається економічною
2. Яка економіка не може функціонувати без участі держави?
3. Принцип ринкової економіки, який тримається на приватній власності і вільній підприємницькій діяльності – це економічна
4. Змагання за можливість повніше реалізувати власний інтерес.
5. Позбавлення підприємств державної опіки і перехід до принципу самостійного відшкодування власних витрат.
6. Ринкова економіка, яка характеризується мінімально допустимим втручанням держави у перебіг економічних подій. Втручання відбувається лише у тих випадках, коли ринок виявляє свою недостатність або неефективність.

Кросворд «Попит»

1. Бажання продавців продати товар, що узгоджується з їх виробничими можливостями (ресурсами).

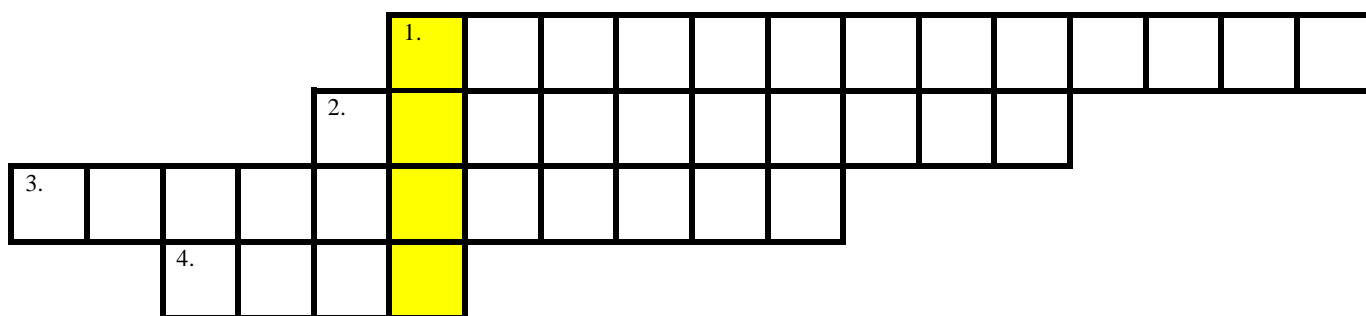
2. Зміст чого-небудь з погляду його величини, кількісного вираження, значення, важливості.

3. Фізична особа, яка купує, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

4. Попит усіх споживачів певного товару, фактично – сума індивідуальних попитів.

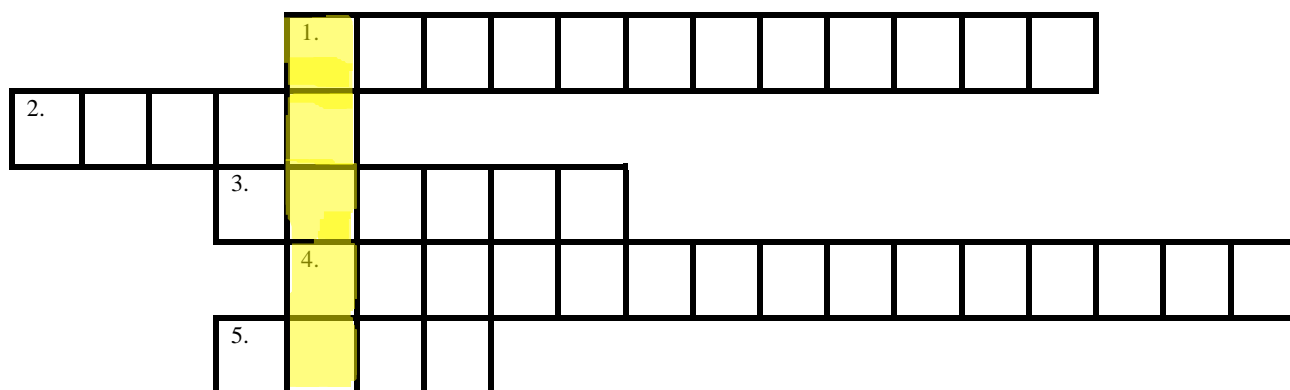
5. Сукупність методів (способів) виготовлення, видобутку, обробки або переробки та інших процесів, робіт і операцій, що змінюють стан сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи виробів у процесі отримання продукції із заданими показниками якості.

Кросворд «Ціна»

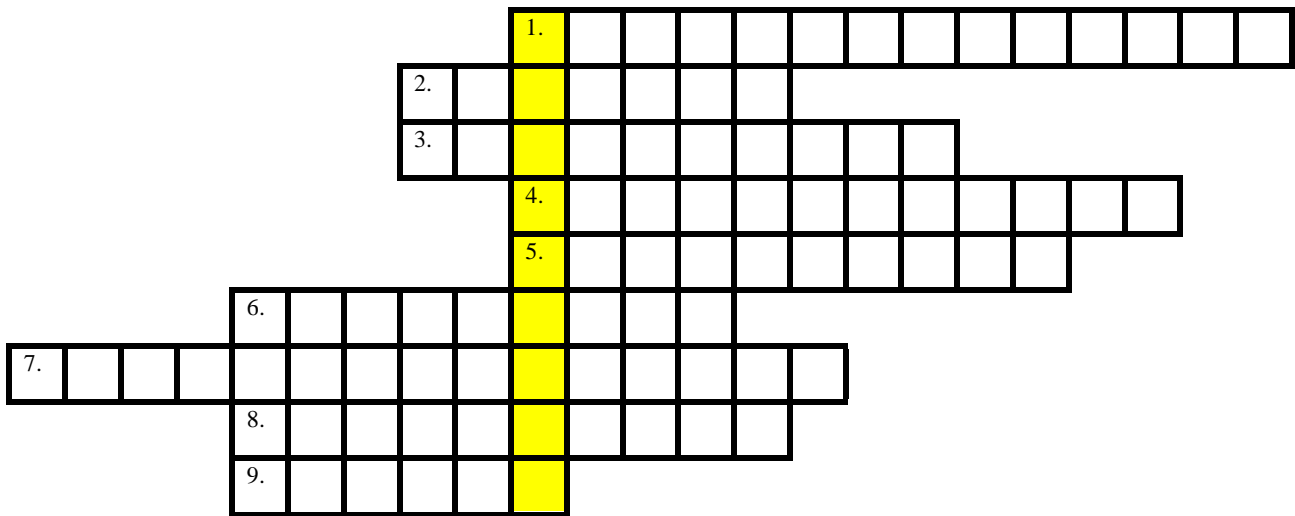
1. Процес формування та встановлення цін.
2. Ціна, за якої обсяг пропозиції відповідає обсягу попиту.
3. Автомобіль і паливно-мастильні матеріали, комп'ютер і програмне забезпечення, фарби і пензлі – це приклади товарів.
4. Нетривале панування певного смаку в навколишньому житті або культурі.

Кросворд «Гроші»

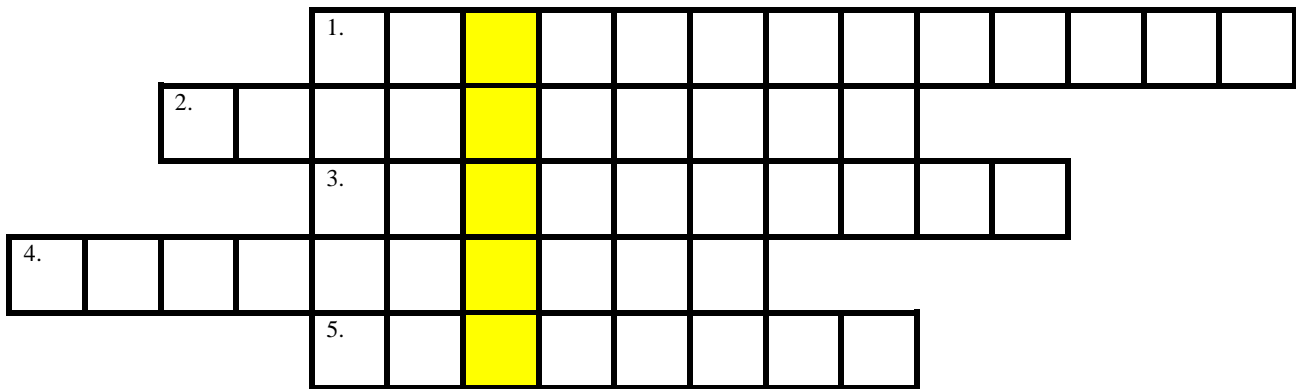
1. Буває натуральне і товарне.
2. Продукт праці, призначений не для власного споживання, а для обміну.
3. Грошовий знак, виготовлений з металу, що використовується як засіб грошового обігу та платежу.
4. Переміщення грошей з одних рук в інші протягом певного періоду часу.
5. Функція грошей для зіставлення цінностей, або вартостей, різних товарів.

Кросворд «Ринкова структура»

1. Назва фірм, які займаються продажем обмеженого асортименту товарів.
2. Ринок товарів, де об'єктами купівлі-продажу є предмети споживання та засоби виробництва.
3. Ринок ресурсів, де купуються і продаються фактори виробництва та інформація.
4. Назва фірм гуртової (оптової) торгівлі, що займаються одночасно реалізацією широкого асортименту товарів.
5. Торговці, які лише передають товари у роздрібну торгівлю для продажу, залишаючись власниками, і одержують кошти лише після продажу.
6. Теорія, яка допомагає управляти рухом товарів від виробника до кінцевого споживача.
7. Процес переміщення людей, вантажів, сигналів та інформації з одного місця в інше.
8. Сучасна форма роздрібної торгівлі.
9. Ціна підприємства, яка відшкодовує витрати та гарантує прибутки виробникові.

Кросворд «Доходи у ринковій економіці»

1. Форма схвалення поведінки працівника, яка виконує стимулюючу функцію.

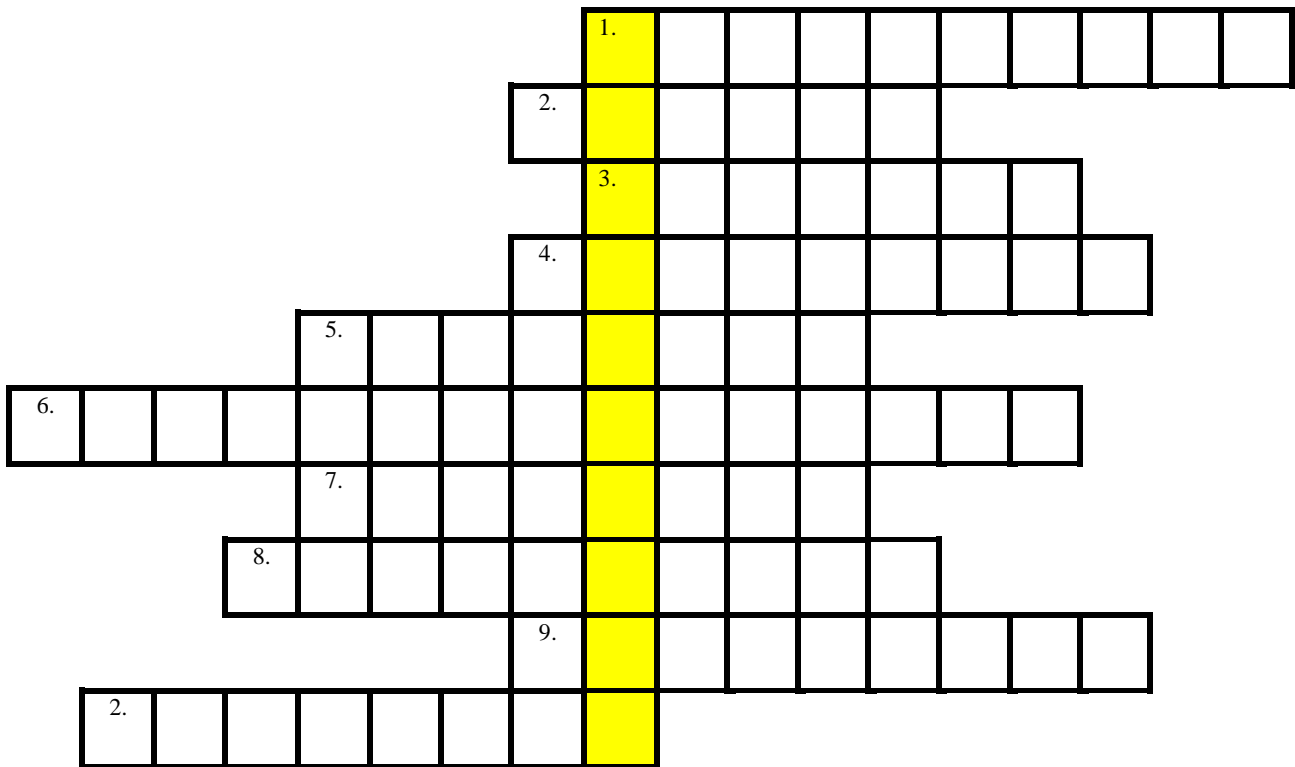
2. Назва ренти, виникнення якої пов'язано з різною якістю землі.

3. Сукупність методів (способів) виготовлення, видобутку, обробки або переробки та інших процесів, робіт і операцій, що змінюють стан сировини, матеріалів, напівфабрикатів чи виробів у процесі отримання продукції із заданими показниками якості.

4. Назва ренти, яку сплачують підприємці-орендарі за користування землею будь-якої якості.

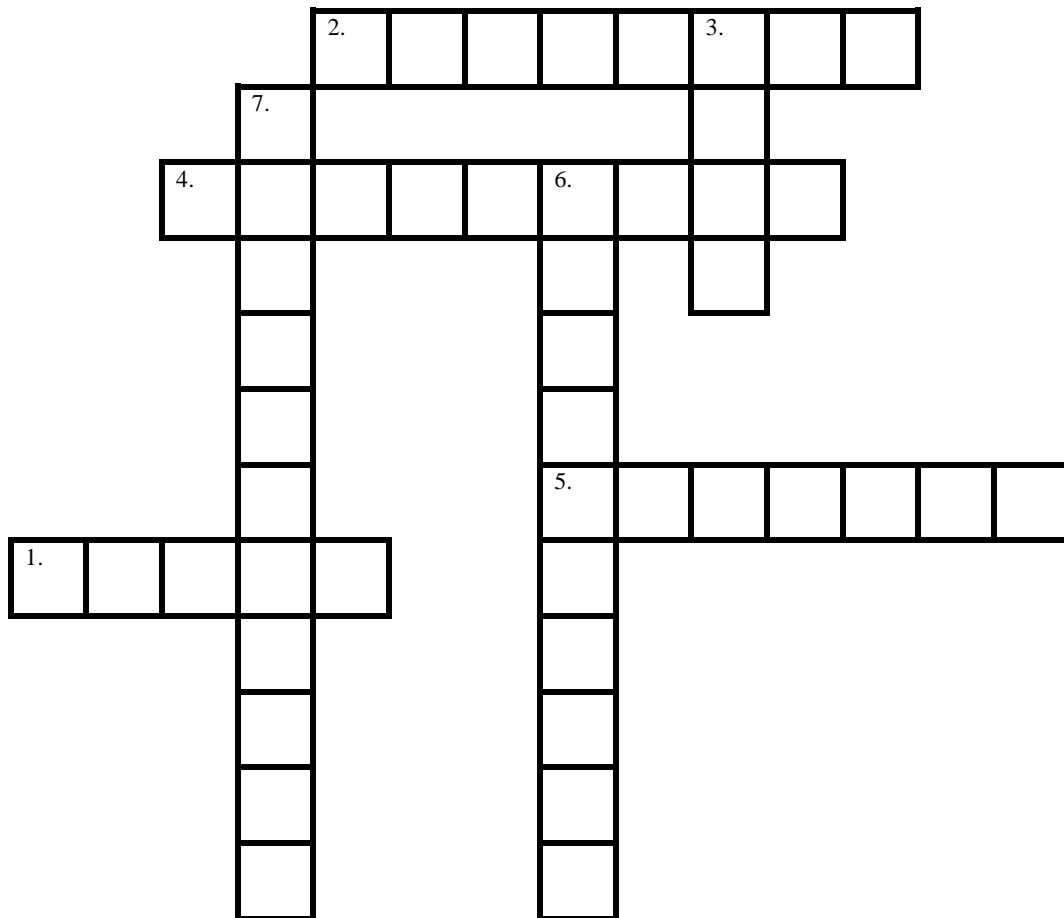
5. Форма заробітної плати, яка оцінюється за конкретні результати роботи.

Кросворд «Безробіття»

1. Потенційні трудові ресурси, які незайняті.
2. Документ, в якому подаються короткі відомості про навчання, трудову діяльність та професійні успіхи й досягнення особи, яка його складає.
3. Населення, яке віддзеркалює попит на працю з боку роботодавців.
4. Безробіття, причиною якого стає бажання працівників змінити місце роботи для покращання умов або оплати праці.
5. Безробіття, яке оцінюють як суму структурного та фрикційного безробіття.
6. Порушення виробничого процесу під впливом форс-мажорних обставин.
7. Безробіття, яке виникає під час згортання виробництва в період економічного спаду.
8. Безробіття, яке виникає при структурній перебудові виробництва й переході до використання нових технологій.
9. Стан, при якому економіка замкнута на низькому рівні виробництва і доходів.
10. Комерційна організація, торговельне або промислове товариство, що об'єднує підприємців, спілка.

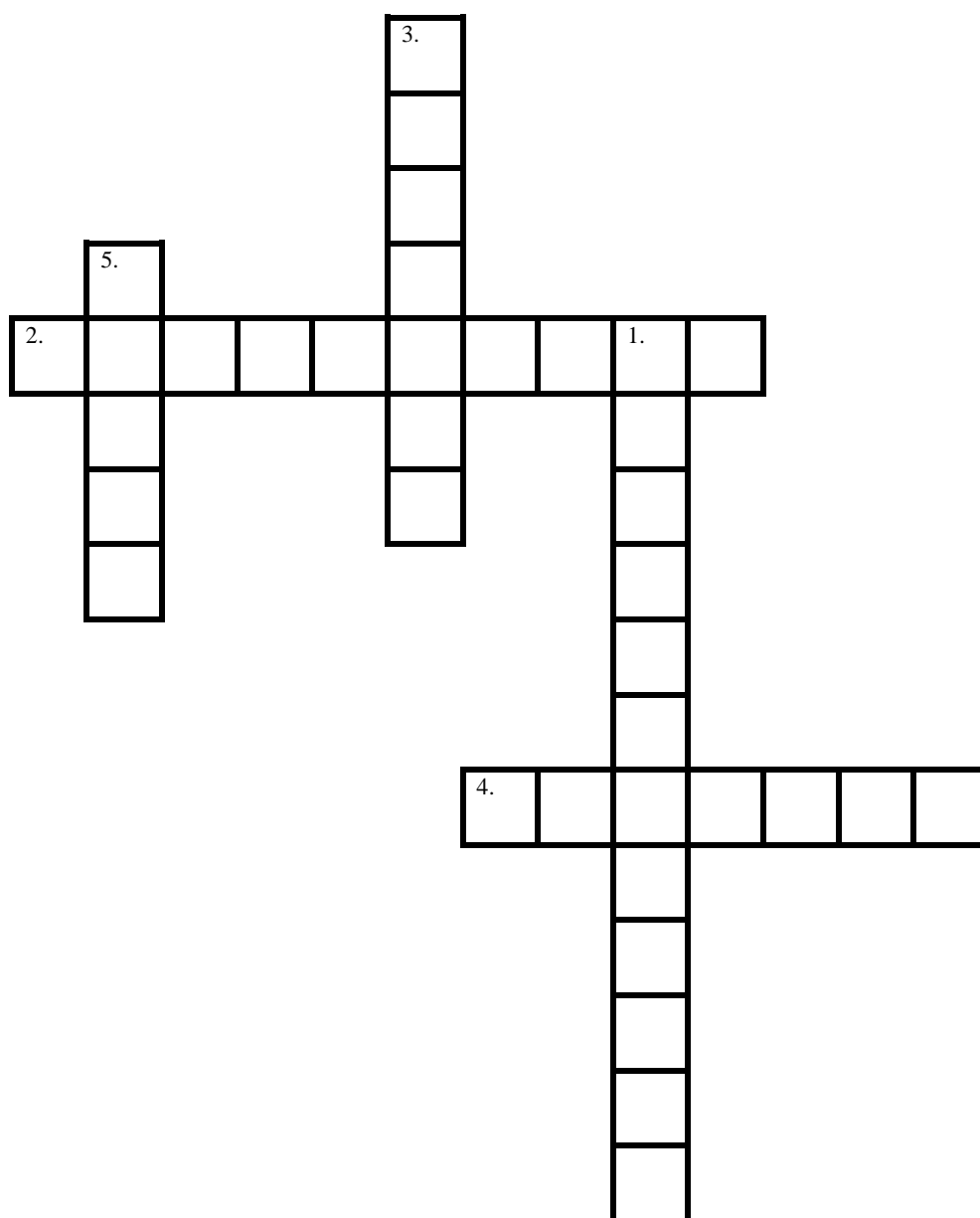
Кросворд «Циклічність як форма руху національної економіки»

По горизонталі: 1. За масштабом економічних коливань і, відповідно, їх тривалістю на макроекономічному рівні розрізняють середні та довгі ... 2. Фаза, в якій відбувається призупинення спаду виробництва, але зберігається високий рівень безробіття, низькі ціни та дорогий кредит. 4. Спроможність економіки країни, її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничу діяльність, випускати продукцію, товари, надавати послуги, задовольняти попит населення, суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва та споживання. 5. Доходи та витрати, попит та пропозиція, що стосується усієї економіки.

По вертикалі: 3. Фаза перевиробництва, що виявляється у неможливості реалізувати весь створений продукт, у скороченні виробництва та зайнятості при низьких цінах та дорогому кредиті. 6. Явище національної економіки, про існування якого свідчить: загальна економічна рівновага; стійке економічне зростання. 7. Фаза зростання виробництва і зайнятості до рівня, з якого розпочався спад, що зумовлюється масовим оновленням основного капіталу і має наслідком поступове зростання доходів і цін.

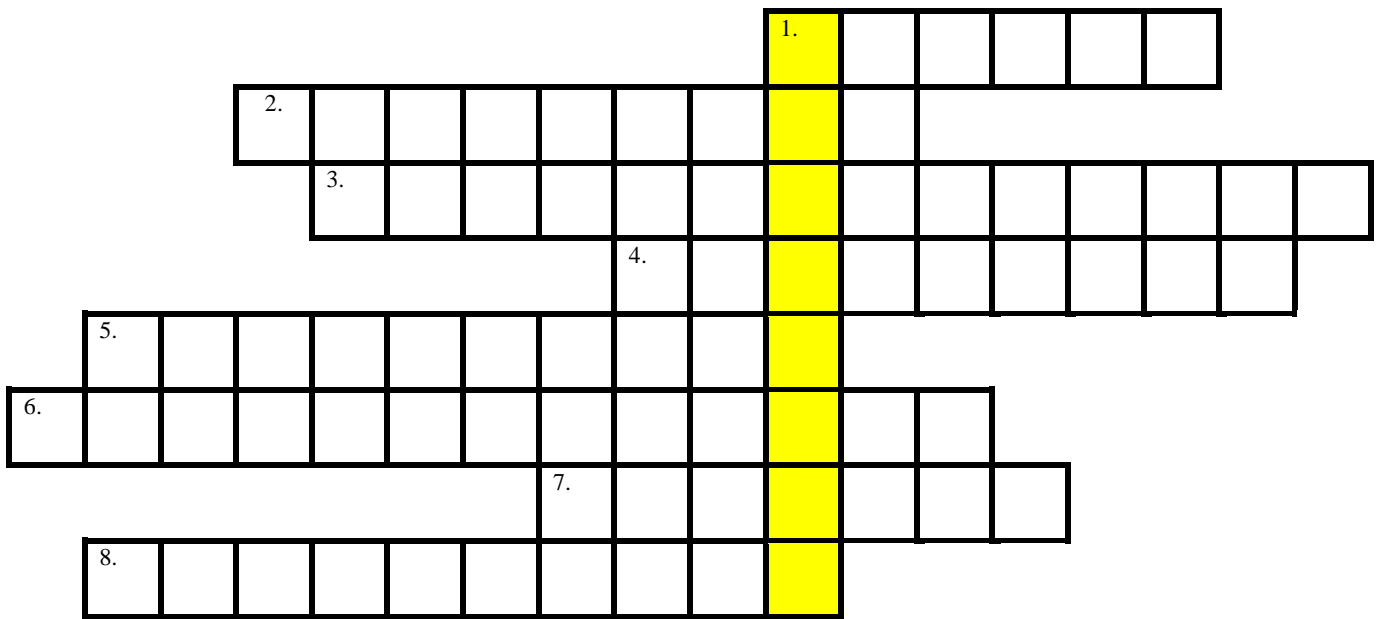
Кросворд «Валовий внутрішній продукт та інші макроекономічні показники»

По горизонталі: 2. Показники, виражені в цінах даного року (в поточних цінах). 4. Показники даного року, обчислені в цінах відвідного року, який береться за базу – основу відліку.

По вертикалі: 1. Сумарна вартість усіх товарів та послуг, створених усіма національними виробниками певної країни за рік, без урахування доходів іноземних громадян у межах країни – це валовий продукт. 3. Обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення підприємством господарської діяльності, направленої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні. 5. Грошовий засіб, отриманий в результаті господарської діяльності за визначений термін.

Кросворд «Інфляція»

1. Показник, що показує на скільки дорожчим або дешевшим став споживчий кошик, який купує населення для власного невиробничого споживання.

2. Інфляція, наслідки якої передбачають, вдаючись до запобіжних заходів.

3. Заходи уряду щодо негативних й руйнівних наслідків інфляції.

4. Інфляція, при якій темп перевищує 10 %, але не переходить 100 % межу.

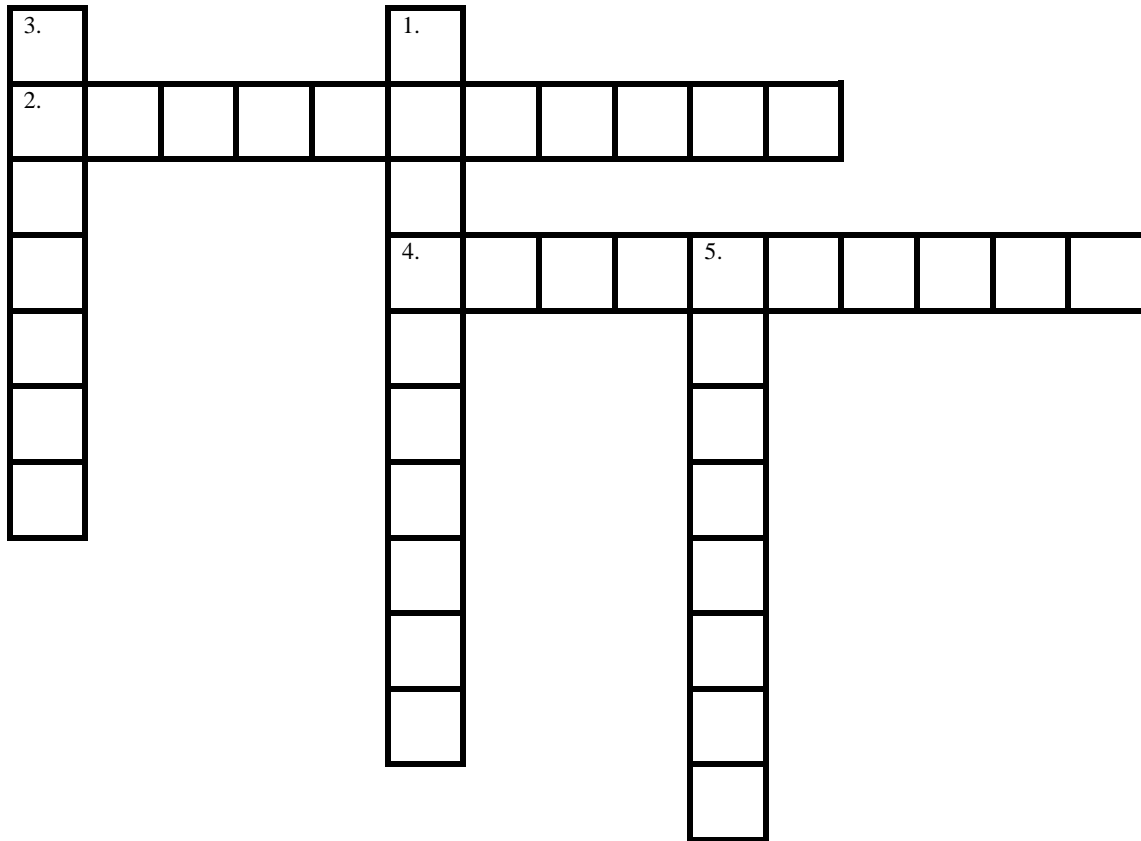
5. Механізм підвищення грошових доходів громадян, що дає можливість частково або повністю відшкодувати їм подорожчання споживчих товарів і послуг.

6. Інфляція, при якій темп перевищує 100 %.

7. Інфляція, при якій щорічне зростання цін не перевищує 10 %.

8. Зменшення купівельної спроможності доходів.

Кросворд «Регулювання національної економіки»

По горизонталі:

2. Зовнішні ефекти для, так званих, третіх осіб.

4. Єдиний виробник на ринку.

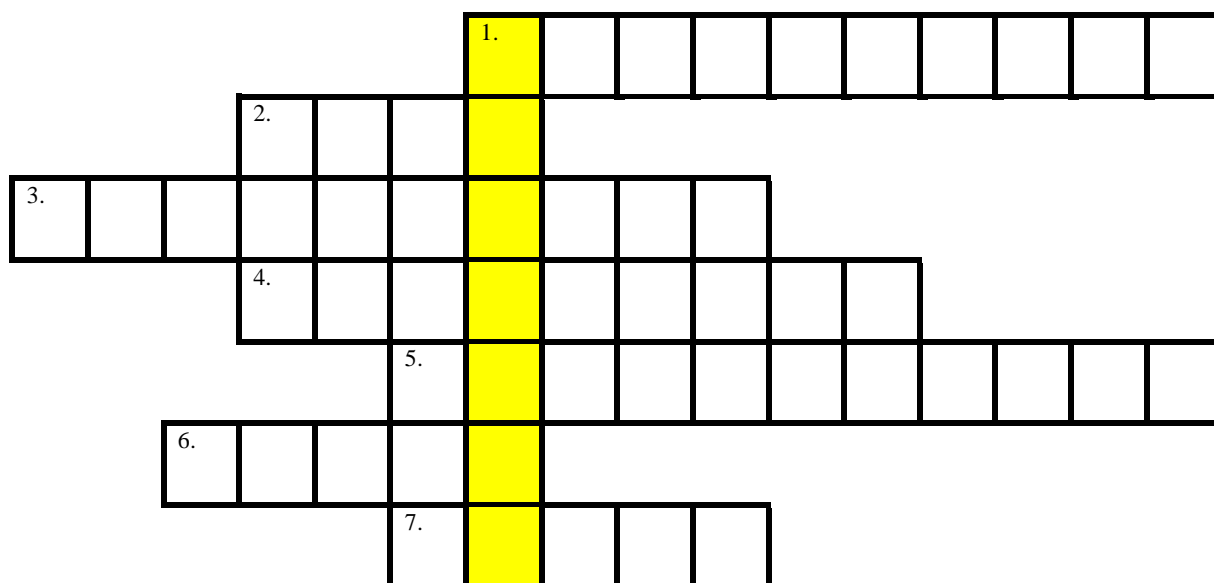
По вертикалі:

1. Блага, які споживаються не одноосібно, а колективно.

3. Безуспішне, не таке, як хтось бажав, закінчення, завершення чогонебудь.

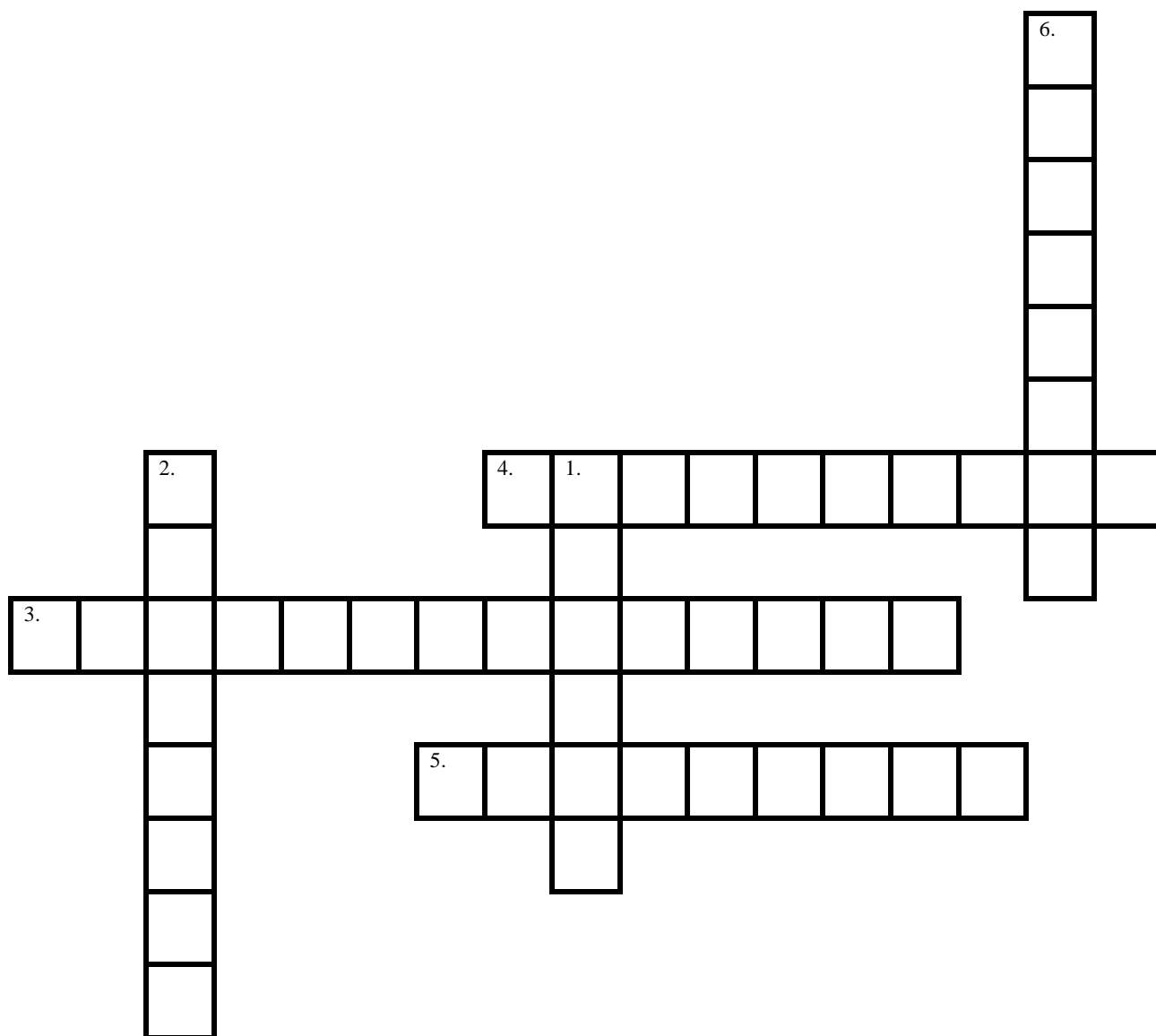
5. Монопольне становище фірми зумовлюється економічною доцільністю – меншими витратами при зростанні обсягів виробництва. Яка це монополія?

Кросворд «Податки та державний бюджет»

1. Амортизація, яка відбувається швидше, ніж звичайна.
2. Податок на товари, що імпортуються.
3. Головний фінансовий документ країни, у якому відображені джерела державних ресурсів (доходи) та напрямки їх використання (видатки).
4. Політика, спрямована на досягнення певних цілей та передбачає використання особливих інструментів.
5. Податок, який стягується з метою формування фондів соціального страхування.
6. Платниками цього податку стають власники майна.
7. Податок на споживання, що стягується у момент придбання певного товару і передбачає фактичне вилучення частини доходу споживача.

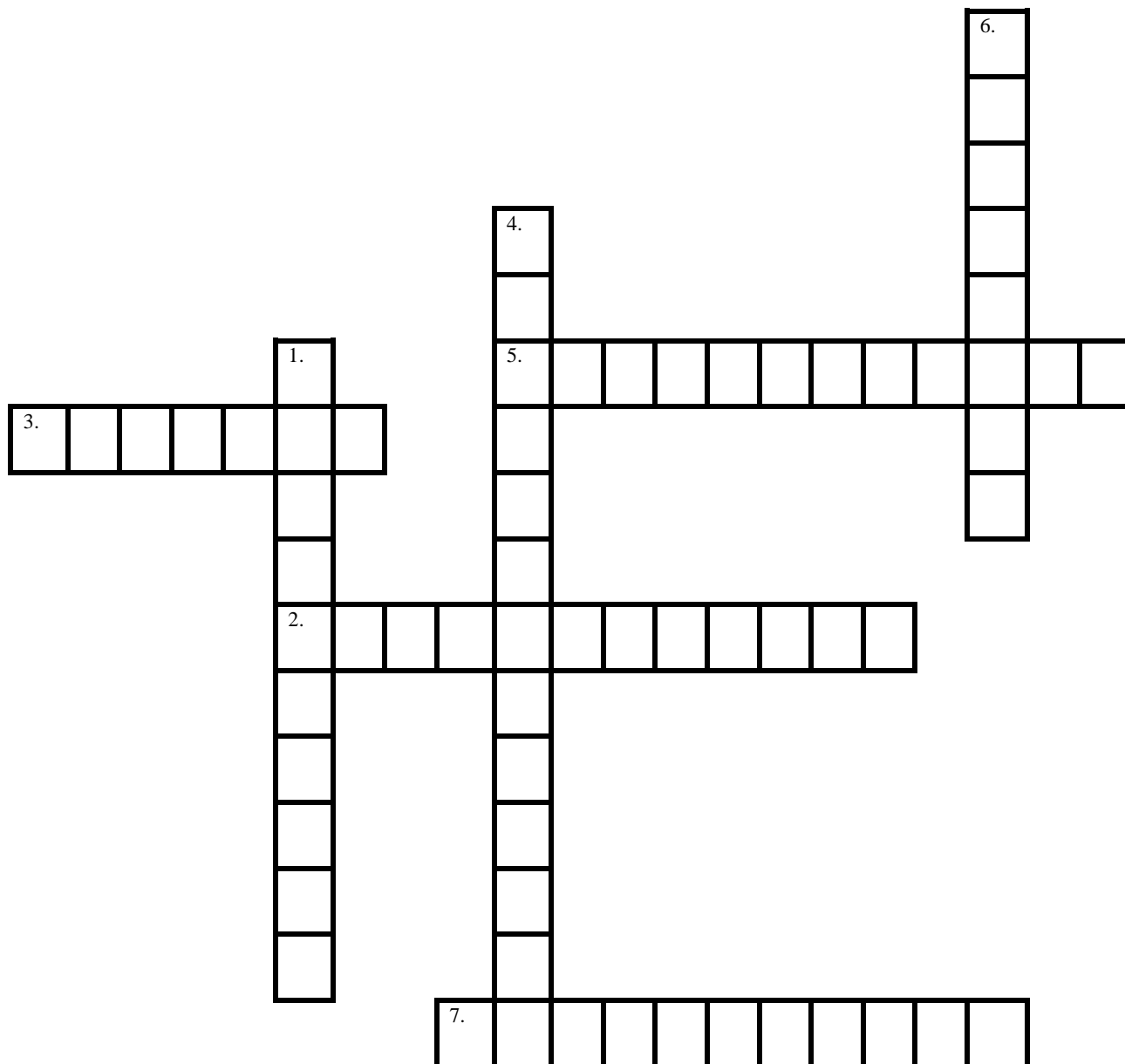
Кросворд «Грошова політика уряду»

По горизонталі: 3. Показник, що відображає те, як змінюється грошова пропозиція, порівняно зі зміною грошової бази. 4. Орган, якому належить основна роль у здійсненні грошової політики. 5. Гарантована та передбачувана купівельна спроможність національних грошей.

По вертикалі: 1. Випуск додаткових грошей центральним банком країни, що безпосередньо збільшує грошову базу. 2. Ставка, під яку національний (центральний) банк країни надає кредити комерційним. 6. Установи, що спеціалізуються на кредитуванні зовнішніх операцій, гарантуванні векселів експортерів, торгівлі іноземними цінними паперами.

Кросворд «Основні закономірності розвитку світової економіки»

По горизонталі: 2. Система взаємопов'язаних національних економік, між якими сформувалися міцні і тривалі економічні відносини. 3. Зони, в межах яких капітали інших країн отримують податкові пільги та можливість здійснювати різні фінансові операції у будь-якій валюті. 5. Суттєве посилення взаємної залежності країн при зростанні масштабів міжнародної торгівлі товарами, надання послуг, міжнародних фінансових потоків, руху робочої сили та науково-технічного співробітництва. 7. Глобальна економічна проблема.

По вертикалі: 1. Зближення і об'єднання національних економік. 4. Економіка над національними економіками. 6. Зростання цін на продовольчі товари при зменшенні їх запасів, що відбувається на тлі низької інфляції в національній економіці.

ГЛОСАРІЙ

Акциз – податок на споживання, що стягується у момент придбання певного товару і передбачає фактичне вилучення частини доходу споживача.

Акція – вид цінних паперів, що являє собою свідоцтво про власність на визначену частку статутного (складеного) капіталу акціонерного товариства і надає її власнику (акціонеру) певні права, зокрема: право на участь в управлінні товариством, право на частину прибутку товариства у випадку його розподілу (дивіденд), а у випадку ліквідації – на частину залишкової вартості підприємства.

Акціонерне товариство – один з різновидів господарських товариств. Акціонерним товариством визнається комерційна організація, статутний капітал якої розділений на визначене число акцій, що засвідчують права та обов'язки учасників товариства (акціонерів). Акціонерні товариства створюються в формі публічних або приватних товариств.

Амортизація – кошти, нагромаджені підприємцями для відшкодування зношених засобів виробництва.

Банківські рахунки – це своєрідний засіб відображення та контролю за станом і рухом коштів (деPOSITIV) власника грошей, який передав їх у банк.

Біржа – «гаманець, калита», звідси також бурса) – організований торгівельний майданчик, на якому відбувається гуртова торгівля товарами або цінними паперами у вигляді стандартизованих біржових угод. На біржі укладаються угоди по біржових товарах, в результаті чого утворюється динаміка ціни тільки під впливом ринкового попиту та пропозиції, що дає змогу орієнтуватися учасникам ринку та прогнозувати хід торгів в майбутньому.

Вартість – оцінена у грошовій формі цінність товару, яка з'являється в результаті ринкової взаємодії, тобто в результаті взаємодії попиту і пропозиції на ринку.

Відсоток – ціна фінансового ринку і водночас дохід власника грошових коштів, наданих у користування іншим економічним суб'єктам.

Вексель – письмове зобов’язання боржника сплатити визначену суму грошей у визначений термін.

Виробництво в економічному сенсі – спосіб поєднання виробничих ресурсів – землі, праці, капіталу (матеріальних засобів виробництва) – та їх узгодженого, цілеспрямованого використання.

Власність – матеріальне чи інтелектуальне майно, яке перебуває у володінні особи.

Глобалізація – це суттєве посилення взаємної залежності країн при зростанні масштабів міжнародної торгівлі товарами, надання послуг, міжнародних фінансових потоків, руху робочої сили та науково-технічного співробітництва.

Депресія – фаза, в якій відбувається призупинення спаду виробництва, але зберігається високий рівень безробіття, низькі ціни та дорогий кредит.

Державні закупівлі – це видатки уряду на придбання речей та послуг за кошти державного бюджету.

Державний бюджет – це головний фінансовий документ країни, у якому відображені джерела державних ресурсів (доходи) та напрямки їх використання (видатки).

Дисконтування – це приведення майбутньої вартості доходів, що можуть бути одержані через різний час і при різних ризиках, до співставної величини – теперішньої вартості доходу.

Економічні коливання – чергування економічних підйомів і спадів, швидкого і менш швидкого зростання.

Економічна інтеграція – зближення і об’єднання національних економік.

Економічна система – спосіб організації економічного життя суспільства.

Екстерналії – це зовнішні ефекти для, так званих, третіх осіб.

Емісія грошей – випуск додаткових грошей центральним банком країни, що безпосередньо збільшує грошову базу.

Ефективність – це співвідношення між результатами виробничої діяльності та витратами ресурсів.

Загальна рівновага – це досягнення певних співвідношень (пропорцій) між економічними величинами (змінними).

Заробітна плата – дохід найманих працівників.

Індивід, Індивідуум – окремий організм, який існує самостійно, зокрема людина, особа, одиничний представник роду людського.

Інфляція – це макроекономічне явище, зовнішнім проявом якого є зростання загального рівня цін, а внутрішньою причиною – порушення відповідності між сукупним попитом та сукупним пропонуванням.

Капітал – засоби та предмети праці.

Капітал (матеріальний або фізичний) як фактор виробництва – засоби виробництва, що належать підприємцям або іншим власникам і використовуються в процесі створення речей і послуг.

Когнетарії – люди, які обслуговують комп'ютери та автомати.

Конкуренція – змагання за можливість повніше реалізувати власний інтерес.

Кредитна картка – розрахунковий засіб, який найчастіше видається банками своїм клієнтам.

Логістика – це теорія, яка допомагає управляти рухом товарів від виробника до кінцевого споживача.

Міжнародні гроші – це гроші, створені міжнародними організаціями для здійснення розрахунків між країнами.

Мінімальна заробітна плата – це та межа у відшкодуванні послуг праці, нижче якої підприємець не має права платити працівникові за будь-якої продуктивності праці.

Мито – податок на товари, що імпортуються.

Невдачі (обмеження) уряду – це прояв хибної реакції уряду на невдачі ринку з огляду на існуючі суспільні потреби.

Обмін в економічному сенсі – відносини, завдяки яким речі та послуги рухаються від виробників до споживачів.

Обсяг попиту – це кількість товару, що може бути придбана за кожного значення ціни у певний період часу.

Обсяг пропозиції – це кількість товару, що може бути продана за кожного значення ціни у певний період часу.

Операції з валютними резервами – це продаж (купівля) іноземної валюти інших країн з валютних резервів центрального банку.

Офшорні зони – це території або, навіть, цілі держави, в межах яких капітали інших країн отримують податкові пільги та можливість здійснювати різні фінансові операції у будь-якій валюті.

Піднесення – фаза, у якій перевищується рівень докризового виробництва, відбувається стрімке зростання цін, доходів домогосподарств і прибутків підприємців на тлі загострення конкуренції за виробничі ресурси.

Податки – обов'язкові відрахування, які держава отримує з економічних суб'єктів у бюджет.

Податкова пільга – це перевага, що надається окремим платникам податків.

Податкова ставка – це співвідношення між вилученою у вигляді податку частиною доходу та загальною величиною доходу (майна), що оподатковується.

Податковий кредит – зменшення суми оподаткованого прибутку на величину інвестицій в інновації та видатків на науково-дослідні та конструкторські розробки.

Пожевваллення – фаза зростання виробництва і зайнятості до рівня, з якого розпочався спад, що зумовлюється масовим оновленням основного капіталу і має наслідком поступове зростання доходів і цін.

Позика – передача активів у грошовій або натуральній формі на певний обумовлений час.

Попит як явище – це певна множина значень цін та кількостей товарів, які цим цінам відповідають, та відображають готовність придбати товар.

Потреба – це прояв необхідності певних речей, бажання володіти ними, відчуття нестачі, якщо це бажання лишається незадоволеним.

Предмети праці – об'єкти цілеспрямованої діяльності людини: речовини природи у первісному або частково обробленому (напівфабрикати) вигляді.

Прибуток – дохід підприємців.

Прискорена амортизація – швидше, ніж звичайне, відтворення технічно досконалішого обладнання та устаткування шляхом включення його вартості у витрати впродовж коротшого часу.

Пропозиція як явище – це певна множина значень цін та кількостей товарів, які цим цінам відповідають, та відображають готовність виробити і продати товар.

Процент – дохід власників фінансового капіталу.

Рівноважна ціна – ціна, за якої обсяг пропозиції відповідає обсягу попиту.

Рівноважна ціна ринку землі – це результат взаємодії попиту на землю та пропозиції землі.

Рента – дохід власників землі.

Розподіл в економічному сенсі – це формування доходів підприємця чи робітника, службовця чи власника земельної ділянки, банкіра чи держави.

Світове господарство – це система взаємопов'язаних національних економік, між якими сформувалися міцні і тривалі економічні відносини.

Соціальні знижки – зменшення оподаткованого прибутку підприємства на величину витрат, що забезпечують здійснення соціальних програм.

Соціальні трансферти – це різні види допомоги у грошовій або речовій формі, яку отримують громадяни країни.

Соціальний капітал – це відносини між учасниками процесу виробництва, які ґрунтуються на довірі та співробітництві, передбачають створення можливостей вільного доступу до освіти і культури усім громадянам.

Соціальні стосунки або суспільні стосунки – різні взаємодії та зв'язки між окремими людьми або групами людей, які встановлюються в процесі їхньої спільної практичної та духовної діяльності.

Спад – фаза перевиробництва, що виявляється у неможливості реалізувати весь створений продукт, у скороченні виробництва та зайнятості при низьких цінах та дорогому кредиті.

Споживання – використання доходів і реалізація тих корисностей, що їх мають речі та послуги.

Споживче благо – речі та послуги, що мають корисність.

Споживчий кошик – це фіксований набір речей і послуг, що береться до уваги при визначенні зміни загального рівня цін.

Статутний капітал, статутний фонд – капітал акціонерного товариства, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства.

Суб'єкт права – це особа, організація чи специфічні соціальні утворення (наприклад держава) за якими право визнає здатність бути носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.

Сукупна пропозиція – це виявлена усіма виробниками країни здатність створювати національний продукт.

Сукупний попит – це виявлена домашніми господарствами, підприємцями, інвесторами, державою та закордонними споживачами готовність придбати створений у національній економіці продукт.

Сукупними називаються доходи та витрати, попит та пропозиція, що стосуються не окремих економічних суб'єктів, а усієї економіки.

Товар – це продукт праці, призначений не для власного споживання, а для обміну.

Ціна – фундаментальна економічна категорія, яка означає кількість грошей, за яку продавець згоден продати, а покупець готовий купити одиницю товару (певної цінності, в т. ч. нематеріальної, наприклад, знання).

Цінні папери – документи, які засвідчують зобов'язальні відносини між особою, яка їх видала, та особою, яка є їхнім власником. Документ вважається цінним папером якщо відповідно до законодавства він може бути самостійним об'єктом прав.

Чек – наказ (розпорядження) власника банківського рахунка перерахувати певну суму на користь пред'явника чека.

Юридична особа – організація, суб'єкт права, здатний від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав і нести обов'язки та самостійно брати участь у правовідносинах, бути позивачем та відповідачем у суді.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін: Навч. посіб. К. : КНЕУ, 2006. 708 с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб. К. : Знання, 2008. 263 с.
3. Балягіна І. А., Богорад М. А., Ковальчук Г. О Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2003. 341 с.
4. Борщевський В., Давиденко Ю., Клапгам Р., Магас В., Мокій А., Ломанн М., Олійник О. Соціальна ринкова економіка: основні орієнтири для України. К., 2003. 119 с.
5. Булавина О. А., Балягіна І. А., Богорад М. А. Методика викладання економіки. Збірник кейсів, ситуативних вправ та розвиваючих завдань: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 300 с.
6. Вілкул Ю. Г. Ринкова економіка і держава (макроекономічний аспект): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кривий Ріг : Мінерал, 2003. 542 с.
7. Вовк О. П., Потапова А. Г. Вплив шахів та гри Го на географію освіти, науки та бізнесу. *Природнича освіта та наука*. Випуск 1, 2024. Рівне : Рівненський державний гуманітарний університет; ВД «Гельветика», 2024. С. 54–59.
8. Голуб Геннадій, Погребський Тарас, Потапова Алла, Бринчук Наталія. Ретроспективний аналіз інвестиційної діяльності України. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 3 (3), 2024. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки; ВД «Гельветика», 2024. С. 34–43.
9. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько Н. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. 224 с.
10. Економічна теорія: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 784 с.

11. Економічна теорія: політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2014. 710 с.
12. Економічна теорія: політекономія: практикум: навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. К. : Знання, 2010. 494 с.
13. Єщенко П. С. Економіка для всіх. К. : Вища школа, 2009. 478 с.
14. Тимченко І. Є., Крупська Л. П., Латер Ю. С., Чорна Т. І., Ящишина І. В. Збірник різнорівневих завдань для державної підсумкової атестації з економіки. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. 136 с.
15. Ковальова К. І., Ковальов В. В. Методика викладання економіки в школі: навч. посіб. К. : Видавництво Ліра-К, 2012. 184 с.
16. Ковальчук Г. О. Економіка родини: Навч. посібник. К. : КНЕУ, 2002.
17. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті. Навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 1999. 128 с.
18. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. (Профільний рівень). Харків : Ранок, 2018. 240 с.
19. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. (Профільний рівень). Харків : Ранок, 2019.
20. Найдьонов І. М. Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2014. 432 с.
21. Пасічник Н. О. Методика навчання основ економіки: Навчально-методичний посібник. Кіровоград : Імекс, 2008. 112 с.
22. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 57 с.
23. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Курс лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 259 с.
24. Потапова А. Г. Основи економіки. Навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2023. 70 с.

25. Потапова А. Г. Основи економіки. Курс лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2023. 270 с.

26. Потапова Алла, Залуська Марія. Фінансова система України. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Луцьк, 12–14 квітня 2024 р.) / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2024. С. 119–121.

27. Потапова Алла, Хомик Тетяна. Основні теоретичні підходи до трактування розвитку економіки. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Луцьк, 12–14 квітня 2024 р.) / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2024. С. 121–122.

28. Потапова Алла, Гаврилович Крістіна. Формування міжнародної валютної системи. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Луцьк, 12–14 квітня 2024 р.) / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2024. С. 122–124.

29. Радіонова І. Ф., Кравченко І. С., Радченко В. В. Загальна економіка: підручник для 10 (11) класів середніх загальноосвітніх закладів / за ред. І. Ф. Радіонової. 5-те вид., доп., перероб. і виправлене. Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2007. 368 с.

30. Радіонова І. Ф., Радченко В. В. Економіка (профільний рівень). Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. 208 с.

Допоміжна

1. Булавенко С. Застосування методики критичного мислення на уроках економіки. *Географія та основи економіки в школі*. 2004. № 1. С. 17–19.

2. Горленко Г. О. Методичний посібник для вчителя до збірника задач з економіки. Вид. 2-е. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2003. 116 с.

3. Горленко Г. О. Практикум з економіки для 10–11 класів. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2005.

4. Горленко Г. О. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для учнів 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Кам'янець-Подільський : Абетка Нова, 2002. 168 с.
5. Димарчук Т. В. Застосування інтерактивних методів при вивченні економіки. *Економіка в школах України*. 2006. № 11. С. 19–22.
6. Квартіна Б. О. Розвиток життєвої компетентності на уроках з основ економіки. *Економіка в школах України*. 2007. № 10. С. 10.
7. Махотін Д. А. Інтерактивне навчання на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2008. № 7. С. 30–32.
8. Політило М. Ф. Використання інформаційних схем на уроках економіки. *Економіка в школах України*. 2006. С. 9–12.
9. Потапова А. Г. Економічний потенціал регіонів України. Підручник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 415 с.
10. Потапова А. Г. Агробізнес: практикум. Навч. посібн. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 112 с.
11. Потапова А. Г. Інклюзивна освіта у Волинській області. Реформа освіти в Україні. *Інформаційно-аналітичне забезпечення* : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 15 жовтня 2020 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2020. С. 99–102.
12. Потапова А., Дмитроца І. Формування стратегії сталого розвитку Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня 2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 50–53.
13. Потапова А., Герасимук В. Ресурсно-інвестиційна привабливість Любешівської об'єднаної територіальної громади. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 8–9 квітня 2021 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. С. 48–50.
14. Потапова А. Г., Краснопольська Н. В., Барський Ю. М. Модернізація освітнього комплексу Волинської області : монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П.,

2020. 118 с.

15. Потапова А. Г. Бізнес-планування: навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 113 с.

16. Потапова А., Заватіна О. Інклюзивна освіта в Україні: результати впровадження. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 9–10 квітня 2020 р.). Луцьк, 2020. С. 134–135.

17. Сухова О. С. Навчання на уроках економіки? Легке, цікаве, успішне! *Економіка в школах України*. 2008. № 1. С. 15–21.

18. Alla Potapova, Taras Pohrebskyi, Gennadii Golub, Valentyna Golub, Svitlana Hlushko. Regional features of school education in Ukraine (Cechy regionalne edukacji szkolnej na Ukrainie; Региональные особенности школьного образования в Украине). *Acta Geographica Silesiana*. № 15/4 (44). Sosnowiec : WNoZ UŚ, 2021. S. 29–36. ISSN 1897–5100.

19. Alla Potapova, Taras Pohrebskyi, Gennadii Golub, Svitlana Hlushko. The scientific potential of Volyn Region (Potencjał naukowy obwodu wołyńskiego; Научный потенциал Волынской области). *Acta Geographica Silesiana*. № 15/2 (42). Sosnowiec : InstytutNauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego, 2021. С. 27–32.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Газета «Бізнес». URL: www.business.kiev.ua.
2. Державна податкова адміністрація. URL: www.sta.gov.ua.
3. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
4. Діловий центр України. URL: www.bc.kiev.ua/index.html.
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: www.ieg.kiev.ua.
6. ЛігаБізнес. URL: www.business.liga.net.
7. Міжнародний валютний фонд. URL: www.imf.org.
8. Міжнародний інститут порівняльного аналізу. URL: www.icaei.org.ua.
9. Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України.

URL: www.me.kmu.gov.ua.

10. Міністерство фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua.

11. Національний банк України. URL: www.bank.gov.ua.

12. Організація з економічного співробітництва і розвитку. URL: www.oecd.org.

13. Світова організація торгівлі. URL: www.wto.org.

14. Статистика по Європі. URL: www.europa.eu.int/comm/eurostat. 15.

Міністерство освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua.

16. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua>.

17. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

18. Юхимович Оксана Антонівна Методичні розробки. Ігри та конкурси. URL: <http://www.digestnvk10.org.ua/index.php?id=1&sid=7&lan=>

19. Курс «Фінансова грамотність». URL: [https://imzo.gov.ua/kurs-finansovagramotnist/anonsi-12 ta–novini](https://imzo.gov.ua/kurs-finansovagramotnist/anonsi-12-ta-novini).

Навчально-методичне видання

Потапова Алла Геннадіївна

Основи економіки:

кресворди

Навчальний посібник

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 23.09.2024 формат 60×84/16

Ум. друк. арк. 2,25. Зам. № 506. Тираж 100

Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний. Друк ПП Іванюк В. П.

43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 65

Свідоцтво Держкомінформу України

ВЛн № 31 від 04.02.2004 р.